

מדה בדרה

לע"נ מרן הגרש"ז ברוידא זצ"ל
וזוגתו מרת מרים בת ר' משה
ע"ה נלב"ע חוה"מ פסח
הערות והנחיות טל' 0548449853 או
מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 35 חול המועד פסח תשע"ג

עירובין כא- כז

שיעור חזק הוי"ו בדרך קצרה

אם השיעור הוא בפסים, או הבור בלי פסים האם דעתו של האדם על הבור ולא חוששים שיבא גם בקרפף להשתמש יותר בבית סאתים, או שדעת האדם על המחיצה ויבא להשתמש גם בקרפף יותר מבית סאתים ויש להוכיח במברייתא כמה יהיו מקורבים כדי ראשה ורובה של פרה וכמה יהיו מרוחקים אפילו כור או כוריים ולר' יהודה מותר רק עד בית סאתים ויותר לא, אמרו לו שאתה לא מודה בדיר סהר ומוקצה וחצר שמועיל אפילו ה' כוריים או י' כוריים אמר להם זו מחיצה וזה פסים, ור"ש בן אלעזר אומר בור בית סאתים על בית סאתים מותר ולא אמרו להרחיק עד כדי ראשה ורובה של פרה, וממה שאמר ר"ש בן אלעזר בור ולא פסים משמע שר' יהודה דיבר על בור ופסים, אך יתכן שגם ר' יהודה דיבר על הבור, וחלק על ר"ש בן אלעזר שלא צריך ריבוע וגם בארוך וצר מועיל, ולר"ש בן אלעזר צריך ריבוע של בית סאתים, ור"ש בן אלעזר מוסיף שאורי שמשמש לדירה כגון דיר סהר וחצר אף בית ה' כוריים או י' כוריים, ודירה שמשמשת לאור כגון בורגנים שבשדות, מותר רק בית סאתים ולא יותר. **משנה** לר' יהודה אם דרך הרבים מפסיקה בין הפסים יסלקנה לצדדים ולהכניס לא צריך. **גמרא** ר' יוחנן ור"א אומרים שהודיעו לנו כאן את כוחם של מחיצות, ואם נאמר שר' יוחנן עצמו סובר כך יהיה קשה שר' יוחנן אמר שירושלים אם לא היו דלתותיה נעלות בלילה היתה רה"ר וא"כ הוא סובר שרבים מבטלים המחיצות, אלא צ"ל שר' יוחנן לא סבר כחכמים, והקשו מר' יהודה ורבנן על מחלוקתם במקום אחר בבי' בתים מבי' צדי רה"ר שלי' יהודה עושה לחי או קורה מבי' צדדים, ומשתמש באמצע ואמרו לו שאין מערבים בכך את רה"ר שרבים מבטלים המחיצה, ויש לומר שר' יהודה סבר שמשפיק מדאורייתא בי' מחיצות משא"כ בפסים אין כלל מחיצות גמורות, ורבנן מחמירים ברה"ר כי אין שם ד' מחיצות אך פסים יותר טוב כיון שיש שם ד' מחיצות, ר' יוחנן סבר שבא"י אין חייבים משום רה"ר, וכשר' דמי אמר אתה אביי שאלו שם בגלל שכולמה של צור מקיף צד אחד ומצד שני יש חריץ של גדר א"כ גם בכל אינה רה"ר כי מצדה אחד פרת ומצד שני חדקל וכל העולם גם מקיפו אוקיינוס, אולי במעלות ומורדות יועיל, אמר ר' דמי נראה שהיית אצל ר' יוחנן שכאמר זאת שכן אמר רבין שמו שמעלות ומורדות שבא"י לא חייבים עליהם כרה"ר שאינם כדלי מדבר, רחבה שאל את רבא על תל שמתלקט י' טפחים תוך ד' אמות ורבים בוקעים בו אם חייב עליו כרה"ר או לא, ולרבנן אין להסתפק כי אפילו בפסים שנח ללכת ביניהם רבים לא מבטלים המחיצה ק"ו בתל שלא יבטלו המחיצה, אך לר' יהודה יש להסתפק שבפסים, רבים מבטלים כי נח להלך, אך תל שלא נח ללכת בו לא יבטלו המחיצה או שתמיד הילוך רבים מבטל, אמר רבא שהוא נקרא רה"ר ואפילו עולים לו בחבל, ואפילו צר כמעלות בית מרון ושאל רחבא מהמשנה שחצר רבים נכנסים לה מצד לצד היא רה"ר לספק טומאה ורה"י לענין שבת ולרבנן זה פשוט שרבים לא יבטלו כי זה לא נח להילוך א"כ היא כר' יהודה ורבים לא מבטלים המחיצה, ויש לומר שזה לדעת רבנן והחדוש הוא שזה רה"ר לענין טומאה. והוכיחו ממבואות ומפולשות בבורות שיחין ומערות, רה"י לשבת ורה"י לטומאה ולרבנן אין זה חידוש כי זה לא נח להילוך וא"כ חידשו לר' יהודה, וזה רה"י, ויש לומר שזה הולך לרבנן והחדוש הוא שזה רה"ר לטומאה, ורצו להוכיח משבילי בית גלגול וכדומה הם רה"י לשבת ורה"ר לטומאה ור' ינאי הגדירם שהם שבילים שהעבד אינו יכול לשאת אפילו סאה חטים כרפף לפני סרדיוט ולרבנן אין בזה חידוש כי אינו נח להילוך וא"כ זה כר' יהודה וזה רה"י, ויש לדחות שיהושע היה אוהב ישראל וכל מקום שנח להילוך מסרו לרבים מקום שאינו נח להילוך מסרו ליחיד. **משנה** לר"ע בין בור הרבים ובור היחיד והרבים עושים להם פסים ולבור היחיד צריך מחיצה י' טפחים ולר' יהודה בין בבא עושים פסים רק לבאר רבים ולשאר בורות צריך לעשות חגורה י' טפחים.

דף כא לאדם לא מועיל פסי ביראות לשתות, ואין להקשות ממה ששמואל אמר שפסי ביראות הוא רק בבאר מים חיים ולבהמה אין צורך בכך, כי צריך דבר הראוי לאדם. בפסים רחבים מותר גם לאדם ולא יתן לבהמה אלא יניח לפניה, ורב ענן שאל מה הועילו פסי ביראות ואף שהועילו למלאות אך מה הועיל ראשה ורובה של פרה, ואביי אומר שמדובר באבוס העומד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' וראשו נכנס לבין הפסים, רב אומר שאין צירוף תחום בבבל ע"י בורגנים, כיון שהמים מכסים אותם ובח"ו"ל אין התר יש פסי ביראות שלא מצויים ישיבות והתירו רק לצורך הולכים למצוה, ובבבל יש התר פסי ביראות, ובח"ו"ל יש התר בורגנים, לישנא בתרא הפסים והבורגנים אינם מועילים לא בבבל ולא בח"ו"ל בורגנים לא מועיל בבבל שהמים מכסים אותם, ובח"ו"ל מצויים גבנים שגונבים אותם, ופסים לא מועיל גם בבבל כיוון שמצויים מים, ובח"ו"ל לא מצויים ישיבות, רב חסדא אמר למרי בר רב הונא שאמרתם שאפשר לבוא מברניש לבהכניס של דניאל שהם מרחק ג' פרסאות שסמכתם על בורגנים ואב אביך אמר בשם רב שאין מועיל בורגנים בבבל, הראה לו עירות חריבות שנבלעם תוך ע' אמה ושיריים מאחד לשני. מרי בר מר דרש הפסוק לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד ודוד לא פירש זאת וכן איוב ויחזקאל, וזכריה בו עידו פירש זאת איוב אמר ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים, ויחזקאל אמר ויפרש אותה לפניו היא כתובה פנים ואחור וכתוב אליה קינים והגה וחי, קינים זה הפורענות של צדיקים בעוה"י, שכתוב קינה היא וקינונה, והגה זה מתן שכרם של צדיקים לעתיד לבא כמו שכתוב על הגיון בכינור, והי זה הפורענות של הרשעים בעוה"ב שכתוב הוה על הוה תבא, ובזכריה כתוב ויאמר אלי מה אתה רואה ואומר אני רואה מגילה עפה ארכה עשרים באמה ורחבה עשר באמה וכשפושטים אותה היא כ' על כ' וכתוב היא כתובה פנים ואחור וא"כ נקלף לחצי יהיה מ' על כ', וכתוב כי מדד שעלו מים ושמים בזרת וא"כ כל העולם זרת הוא אחר חלקי י' אלפים ומאתים מהתורה, ועוד דרש מרי בר מר והנה אני דודאי תאנים מועדים לפני היכל ה', הדוד אחד תאנים טובות מאד כתאני הבכורות ודוד אחד תאנים רעות מאד אשר לא תאכלנה מרוע, הטובות זה צדיקים גמורים והרעות זה רשעים גמורים ולא אומרים שזה סברם וטבל סכיום שכתוב על כולם הדודאים נתנו ריח, ורבא דרש פסוק זה על בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא, ועל פתינו כל מגדים על נשות ישראל שמגידות פתיחם לבעליהם, חדשים גם ישנים דודי צפתי לך שכנסת ישראל אומרת לה, שגזרתי על עצמי יותר ממה שגזרת, וקיימת, רב חסדא שאל תלמיד אחד שהיה מסדר אגדות לפניו מה שמעת על חדשים גם ישנים אמר לו מצוות קלות וחמורות, אמר לו וכי התורה ניתנה בכמה זמנים אלא ישנים זה דברי תורה וחדשים זה דברי סופרים, רבא דרש על הפסוק ויתור מהמה בני זהור עשות ספרים הרבה שיהיה יותר על דברי סופרים שבדברי תורה יש עשה ולא תעשה אך בדרי סופרים כל העובר עליהם חייב מיתה ואל תטען שלא נכתבו, כי עשות ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה יגיעת בשר, ורב פפא בר אבא דרש זאת שהמלעג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת ורבא דחה שכתוב ולהג לו, אמר לו תן לי מים לנטילה, אמר לו שלא יספיק לו לשתות כשר"ע היה חבוש בבית הסוהר, תלמידו ר' יהושע הגרסי היה משמשו, וכל יום היו מכניסים לו מים במדה יום אחד מצא השומר ואמר לו שהמים רבים מדי ושפך לו חצי ואמר ר"ע לריהושה שאני זקן וחיי תלויים במים אמר לו שלקחו לו, אמר לו תן לי מים לנטילה, אמר לו שלא יספיק לו לשתות אמר ר"ע שעל מניעת נטי' חייבים מיתה מוטב לי למות לבד מאשר לעבור על דברי חכמים, ור"ע לא אכל ללא שנטל ידיו ושמעו חכמים ואמרו אם כך בזקנותו ק"ו בצעירותו ואם כך בבית הסוהר ק"ו חוץ לבית הסוהר. שמואל אמר שבשעה ששלמה תיקן טיילת ידים יצאה בת קול ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני, חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר, ומה שכתוב לכה דודי נצא השדה לניהם בכפרים נשיכמה לכרמים נראה אם פרחה הגפן פתח הסמדר הניצו הרימונים שם אתן את דודי לך לכה דודי נצא השדה אמרה כנסת ישראל לפני ה' שלא ידון כיושבי כרכים שיש בהם גזל ועריות שבוטת שוא ושקר, נצא השדה בא ואראך ת"ח שעוסקים בתורה מתוך דחק נלינה בכפרים תראה את הכופרים שהשפעת עליהם טובה וכפרו בך נשיכמה לכרמים אלו בתיכניס ובתי מדרש נראה אם פרחה הגפן אלו בעלי מקרא פתח הסמדר אלו בעלי משנה הנצו הרימונים אלו בעלי גמרא שם אתן את דודו לך אראך כבודי ושבח בני ובנותי. רב המנונא דרש הפסוק וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף, שעל כל דבר תורה אמר שלמה ג' אלפים משל, ועל כל דבר של סופרים אמר אלף וחמש טעמים, ורבא דרש מה שכתוב ויותר שהיה קהלת חכם עוד לימד דעת את העם ואזן וחקיקר תיקן משלים הרבה, לימד דעת שלימד סימני טעמים והסביר בדרך הדומה ואין שבתחילה היתה התורה דומה ששל ללא אזנים ושלמה עשה אזנים לתורה, רב חסדא דרש קווצותיו תלתיים שעל כל קוף וקוף אפשר לדרוש תלתי תילים של הלכות, שחורות כעורב, במי מוצאים דברי תורה במי שמשכים ומעריב עליהם בבית המדרש,

דף כב רבה דרש במי שמשחר פניו על דברי תורה כעורב, רבא אמר במי שעושה עצמו אכזרי על בני כעורב, כמו שרב אדא בר מתנא הלך ללמוד אצל רב, אמרה לו אשתו מה אעשה עם לידך אמר לה האם כלו הירקות באגם להתפרנס מהם, ריב"ל דרש הפסוק ומשלם לשונאיו אלפני להאבידו, כביכול כאדם הנושא משא על כתפו ומבקש להשליכו ממנו לא יאחר לשונאו, לשונאיו אינו מאחר אך מאחר לצדיקים גמורים, כמו שאמר ריב"ל אשר אנכי מצוך היום שהיום עושים ומחר בעוה"ב מקבלים השכר, ומה שכתוב אך אפים ולא אף, שהי' מאריך אף לצדיקים לשלם שכר בעוה"ב ולרשעים לעונשם לעוה"ב. הסתפקו בדעת ר' יהודה שמועיל עד בית סאתים

